

BISERIC'A si SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literara si economica.

Iese odata in septemana: DUMINECA.

Pretulu abonamentului:	Pretulu insertiunilor:	Correspondintiele sè se adreseze la Redac-tiunea dela
Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . . 5 fl.—cr.	Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte 4 fl. si mai sus 5 fl. v. a.	„BISERIC'A si SCÓL'A“
„ „ „ „ „ jum. anu 2 „ „ 50 „		Ér banii de prenumeratiune la
Pentru Romani'a si strainetate pe an 14 franci		TIPOGRAFI'A DIECESANA in ARAD.
„ „ „ „ „ j. a. 7 franci		

INVITARE DE PRENUMERATIUNE LA

„BISERIC'A si SCÓL'A“

Fóia bisericésca, scolastica, literara si economica.

Cu 1. Iuliu a. c. st. v. deschidemu abo-namentu nou la „Biseric'a si Scól'a.“

Rogàm pre totii domnii abonenti de pana acuma, cari dorescu a avé fóia nóstra si pe vi-itoriu, se binevoiésca a tramite la „tipografi'a diecesana“ pretiulu de prenumaratiune care e:
Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . . 5 fl.

„ „ „ „ „ jum. anu . . . 2 fl. 50

Pentru Romani'a si strainetate pe anu 14 franci

„ „ „ „ „ pe j. de anu 7 „

Sprijinulu moralu si materialu, de care pana acuma s'a bucuratu fóia nóstra, ne indreptatiesce a sperá, cà si in viitoriu vomu fi imbratísiiati de asemenea simpathii calduróse precum si de bu-navointi'a nestramutata a Onoratului Publicu ce-titoriu.

Redactiunea.

Invetiatur'a lui Christosu si predicatorii ei moderni.

Finindu Mantuitoriulu opulu imposantu alu re-scumperarei omenesci, s'a ingrijitu cumca principiile de viétia, conditiunea fericirei vecinice prevestita din partea lui, se nu se curme, se nu se nimicésca nici candu, ci mai virtosu cunoscinti'a acestor'a se verse darulu si binefacerea sa asupra omenimei din nému in nému, din generatiune in generatiune — spre veci.

Dupace invetiatur'a lui a supusu sie-si animele aloru milióné de ómeni, si fara de a vatemá drep-tulu de nationalitate a cutarui'a, a formatu societate mare a crestinismului, acést'a erá dirésa si gu-vernata infalibilu, si condusa catra scopulu seu cu iubire prin sant'a biserică — fundata si intemeiata de insusi Dlu I. Christosu; precum s'a maritu societate creстина asia s'au vediutu apostoli necesitati a-si

inmultí numerulu, conformu numerului mare a dreptu credintiosiloru, — si incetulu apoi s'a instituitu si organisatu *oficiulu* séu mai bine dísu *dignitatea pre-otiesca*.

In timpurile antice, cându sciintiele se propa-gau mai multu verbalmente, deórece scrierea si cetitu-lu erá restrinsu la unu numeru fórté micu de ómeni, se intielege de sine cumca si invetiarea si deslucirea invetiaturiloru mantuito-re s'a intemplatú totu pe ase-menea cale, adeca cu cuventulu, séu in modu predi-cativu, si predicarile au fostu intru atátu de efective in privinti'a moralului, la clas'a inferióra mai alesu, încátu trebuie se recunóscemu cumca acestu gradu de moralitate astadi nu se mai póte stirni in sinulu si anim'a omenésca nici prin cetirea cartiloru ss. Pa-rinti Ioanu gura de auru, Gregorie Nazianzenulu, Vasiliu celu Mare s. c. l.

Christosu este invetiatoriulu si biseric'a lui este scól'a moralitatii. Elu este lumin'a lumei si cuven-tulu séu invetiatur'a lui este revelatiunea intielep-tiunei divine. Lumin'a lui trebuie se lumineze astfeliu încátu ómenii se cunósca adeverulu si se-lu urmeze de buna voia. —

Substitutul lui Christosu, — in sensu mai latu alu cuventului, este adí fiecare preotu, este dar si invetiatoriu precum a fostu Christosu, si scól'a pre-otului este biseric'a. Biseric'a este catedr'a de pe care preotulu cá invetiatoriu trebuie se rostésca credin-tiosiloru cuventulu lui Ddieu; prin care se planteze in animele loru germenulu moralitatii.

Déca in scóla invetiatoriulu negliga prelegerile, óre póte aratá cu timpulu progresu imbucuratoriú din partea eleviloru sei? Déca preotulu negliga in biserică prelegerea sa, ce nu este alta decâtu pre-dicarea invetiaturei lui Christosu — óre potu face elevii, credintiosii sei ceva progresu cátu de pucinu pe calea *moralului*? Nu, negu posibilitatea unui ase-menea progresu!

Adeveru este, cumca efectulu predicarei depinde multu dela desteritatea oratorica, dar unu simplu ora-toru, ma se dícemu simplu: preotu lipsitu *per abso-lutum* de totu darulu oratoriei, cu o predica rostita sub impressiune favorabila, rostita sinceru din anima, efeptuiesce si produce de multe ori unu resultatu mai destinsu de cátu diece predici pline de talentu si focu oratoricu.

Preotulu este invetiatoriu — in sfer'a lui de-obligatória cade educatiunea morala; acésta educatiune

in timpul modernu se esoperéza prin sfaturi si revocarea esemplelor din s. scriptura; cum ar putea preotulu satisfacé — datorintiei acesteia, déca ar neglije predicarea cuventului divin? E intrebare ce invólva dupa sine aceea, cumca preotulu „*ex officio*“ este indatoratu se predice invetiatur'a mantuitoria alui Christosu.

De sub implinirea acestui deobligamentu nu pôte si nu e iertat se se absólve nici unulu.

Biserica papista, convinsa despre rolulu mare si influinti'a considerabila a prediceloru asupra moralulu, are infiintate orduri calugaresci, a caroru datorintia in prim'a linee este predicarea cuventului divin, — precum este p. e. ordulu *Lazaristiloru*, *) a carui membri nu numai in biserici ci cu ocaziunea unoru processiuni usitate, chiar si afara de biserica predica moralulu.

Preotulu nostru romanu intre multe rele se bucura de o pusetiune fôrte favorabila: credintiosii lu iubescu, lu-privescu de tesaurulu celu mai scumpu alu loru, famili'a sa lu-léga strictu de mass'a poporului si acest'a nu este cu neincredere facia de densulu, — suntu casuri inse in cari trebuie se marturisimu tocmai contrariulu; abstragandu de la acestea, preotulu ca invetiatoriu si predicatoriu alu cuventului divin devine apoi si adeveratu parinte alu credintiosiloru sei.

Cumca nu fie care preotu posiede recerintiele predicarei, pôte fi verosimilu, dar cá pentru acést'a nu ar fi capace a predicá cu efectu, o atare supositiune nu e iertatu nici se-si imagineze cineva; pentrucá pôte fi preotulu cátu de simplu, dar nu pôte fi atare, ca se nu scia face distinctiune intre *bine* si *reu*, intre *moralu* si *nemoralu*, si astfelu cu pucina usteneála se nu fia in stare a servi credintiosiloru sei cu sfaturi si invetiaturi evangelice folositoare. O vorbire ori cátu de simpla, o invetiatura evangelica predata in modu ori cátu de scurtu, pôte rivalizá in meritu cu o predica sistematica a carei predare pretinde timpu de o óra séu si mai bine. —

Nu se pretinde intru predicarea cuventului divin predici estinse, formate si compuse dupa regulele stricte ale oratoriei, ci numai intentiune sincera si scopu santu din partea preotului. Spre acést'a ne potu servi ca documentu contiunile si homiliile in mare parte scurte ale — ss. Parinti.

Predicarea este dar neaparatu de lipsa in sinulu bisericeii; prin ea si-implinesce preotulu oficiulu seu de invetiatoriu in scól'a sa, ce este biserica; prin predicarea cuventului divin esoperéza educatiunea morala, ér acést'a fara predicare nu cá va regresá, ma pôte fi chiar si pe deplinu periclitata. —

Se pricepe usioru cumca predicarea este dar o datorintia indispensabila a fie-carui preotu.

Pôte, cumca se díce nimeritu despre cutare, care predica „*medice cura prius temet ipsum*“, dar acestu proverbiu este numai sofisma, cáci preotulu pôte fi culpabilu si nu este in starea darului cerescu candu predica, dar densulu nu imparte credintiosiloru in predica aceea ce densulu nu are, ci imparte aceea ce este si cuprinde invetiatur'a lui Christosu adeca: *adeveru* si *moralitate*.

* Lazaristi 'si iéu denumirea dela seraculu din s. scriptura Lazaru, si este ordu infiintatu pentru nutrirea celoru flamendi si seraci, pre cari apoi au datorintia ai instrúá si in invetiatur'a crestina, inainte si dupa mancare. In Gratiu acestu ordu are o scól'a de instructiune elementara, in care copiii sermani primescu educatiune si provisiune gratis pana la etatea in care se potu aplicá spre ceva maiestria.

Este numai intrebare cá in timpurile de adi, candu colorulu lumei si alu omeniloru este atátu de variante facia de timpurile antice — er'a de auru a cristinismului, ce directiune se urmedie preotulu intru predarea respective predicarea invetiaturei lui I. Christosu Mantuitorulu lumei. Acést'a directiunii remane spre a fi resolvata, si judecata din partea preotului. —

Foculariulu vietii morale este cuventulu lui Ddieu, si dela espres'a manifestare a acestui'a in sinulu genulu umanu depinde progresulu, si dela nemanifestarea lui regresulu moralitati.

Este fara indoieála, cumca adi religiunea si credinti'a nóstra nu e mai multu espusa heterodocsiei si altoru credintie desierte ca in trecutu; impresiunile sub cari crescúra ómenii moderni, suntu de unu caracteru humanisticu; dar tocmai sub aceste impresiuni prea humanistice deveni rapita omenimea de adorarea lucruriloru trecutóre si astfelu multi cérca scopulu loru finalu in indestulirea si averea din lumea materiala; cu respectu la acestea nu credu se se afe preotu, ori cátu de simplu si pucinu invelitu in manteu'a stralucinda a sciintiei, ca se nu cunosca si pricepa cumca ce are de facutu?! Realitatea lui Ddieu, ca Domnu absolutu alu universulu, ca u niculu sorginte a fericirei omului, relatiunea sufletulu nostru catra densulu, scopulu nostru sublimu, efectulu rogatiunii, datorintiele morale, cari invólva dupa sine responsabilitate, suntu totu atâtea puncte despre cari opiniunea publica nu dubitéza, dar totusi *per absolutum*, *fide absoluta* nu se conforméza pe deplinu mandatelorú ce stau in raportu cu aceste.

Preotulu este chiamatu, cumca cu arm'a puternica a cuventului se transpuna omenimea si simtiulu ei din lumea materiala la ceriu, la cea spiritala si se nisúesca a conformá faptele credintiosiloru sei, credintiei ce o au cei de acolo

Véculu nostru in mare parte are convingere positiva despre Ddieu si imperati'a lui, dar insetéza dupa o doctrina ce o ar putea cuprinde mai usioru, inse misticitatea sublima a invetiaturei divine eschide acést'a cuprindere si indruma omenimea spre credintia, cáci numai faptele credintiei potu avea meritu in ceriu, acést'a preotulu se nu incete nici odata a o accentuá in vorbirile séu predicele sale.

Este curiosu, cumca in dílele nóstre viéti'a lui Christosu servese atátu din respectu *criticu* cátu si *apologeticu* ca obiectu de discussiune. Acést'a este si de lipsa deoparte, ca se fimu in curatu cu persón'a aceluia pe care este basata biserica crestina; se intielege de sine inse, cumca preotulu nu va predicá despre atari lucruri, deorece in clas'a mai de josu a a poporului domnesce credintia absoluta facia de Christosu.

Suntu multi, cari spre a face zarva in tíera, accentuéza: cumca preotulu pôte predicá numai cu fôrte mare precautiune, — ce superfluitate! ca si cum asi díce: cumca pamentulu spre a produce are — lipsa de plóua; se intielege de sine cá are! . . . si ce precautiune se pretinde dela preotu? numai si numai aceea, ca se nu se dimita in desbaterea cestiuniloru dogmatice, ci predic'a séu cuventarea lui se se marginesca la sfaturile si moralulu evangelicu; éta conditiunea indispensabila! si a dubitá cumca acesteii conditiuni, unu preotu cátu de simplu, se nu fia invetiatu nemica, ci numai atáta se fia implinitu, ca a cetitu evangeliile cu atentiune — nu pôte satisfacé, — *est maxima spiritualis miseria*.

Predic'a preotului p $\acute{o}$ te fi ne-fructifera timpu mai indelungatu, dar ghiaci'a ce acopere anim'a omenesca incetulu trebue se se topesca de caldur'a radielor invetiaturei lui Ddieu, iern'a rece si ger $\acute{o}$ sa si-va resfir $\acute{a}$ in sinulu lui frums $\acute{e}$ ti'a o primav $\acute{e}$ ra a fericeirei de v e c i.

Preotulu va cun $\acute{o}$ sce slabitiunile credintiosiloru si fara nici o fragmentare de capu va sc $\acute{i}$ ce are de vindecatu.

Privindu cercustar $\acute{e}$ le sociale, d $\acute{e}$ ca a fostu de lipsa vre-o data c $\acute{a}$ biseri'ca se corespunda chiamarei sale de sc $\acute{o}$ la, prin predicarea cuventului divin, trebue se marturisimu c $\acute{a}$ astadi mai multa c $\acute{a}$ ori si c $\acute{a}$ nd, este avisata spre ac $\acute{e}$ st'a, c $\acute{a}$ ci amu ajnsu timpuri in cari d $\acute{e}$ ca biseri'ca va incet $\acute{a}$ a propag $\acute{a}$ cu diligen $\acute{t}$ ia indefesa moralitatea, ac $\acute{e}$ st'a va fi periclitata f $\acute{o}$ rte.

Acei individi cari cugeta de lucru ilusoricu ac $\acute{e}$ st'a asertiune s $\acute{e}$ u nu au cunoscintie despre chiamarea bisericeii, s $\acute{e}$ u nu suntu in-curatu cu sine despre modalitatile de propaganda a moralitatii. R.

Despre sc $\acute{o}$ l'a cu doi invatiatori.

Legea pretinde ca in comun'a in care numerulu prunciloru obligati a cercet $\acute{a}$ sc $\acute{o}$ l'a de t $\acute{o}$ te d $\acute{i}$ lele trece peste 80, este a se deschide o ad $\acute{o}$ u'a sc $\acute{o}$ la. Ac $\acute{e}$ st'a se face in comun'a care e mai estinsa prin deschiderea unei sc $\acute{o}$ li paralele, adeca cu t $\acute{o}$ te clasele si intr'unu altu locu alu comunei pentru indem $\acute{a}$ n'a copiiloru. Era unde se p $\acute{o}$ te, se face si e mai recomandabilu a se infintia sc $\acute{o}$ l'a noua prin impartirea copiiloru dupa clase. E mai bine astfelu pentruc $\acute{a}$ deo parte se face usiorare invetiatoriloru, avendu de lucru asia dic $\acute{a}$ ndu mai numai cu o clasa de copii, cu obiecte de propusu pe c $\acute{a}$ tu de grele (totu inceputulu e greu) pe at $\acute{a}$ tu de pucine, era de alta parte — si progresulu merge mai rapede. Asertiunea ce se face in fav $\acute{o}$ rea sc $\acute{o}$ lele paralele, ca fie care invetiatoriu se-si arate sporiulu seu n'are locu, c $\acute{a}$ ci la examenulu publicu se vede sporiulu fiecarui'a. Aru av $\acute{e}$ unu aspectu mai impunetoriu d $\acute{e}$ ca ambele clase ar fi sub unu edificiu. De $\acute{o}$ rece dupa form'a ac $\acute{e}$ st'a copii suntu obligati a cercet $\acute{a}$ ambele clase, trec $\acute{a}$ ndu dela cea inferi $\acute{o}$ ra la cea superi $\acute{o}$ ra, si asia dara ambele clase formeza o sc $\acute{o}$ la completa, de aceea se si d $\acute{i}$ ce o sc $\acute{o}$ la cu doi invatiatori.

Impartirea claselor pe invetiatori, cum se sustine adi in teoria in dieces'a Aradului — mi a datu ansa se scriu unu picutiu in ac $\acute{e}$ sta materia.

Se sustiene adeca in teoria (din partea Vener. Consistoriu din Aradu, — ved $\acute{i}$ Planulu de invetiamentu 1877) si unii o voiescu si in praxa, ca in clas'a inferi $\acute{o}$ ra se fie trei despartiaminte (primii trei ani de sc $\acute{o}$ la) in cea superi $\acute{o}$ ra asemenea trei despartiaminte (ultimii trei ani de sc $\acute{o}$ la).

Aflu inainte de t $\acute{o}$ te ac $\acute{e}$ sta impartire nedr $\acute{e}$ pta.

Fiindca „totu inceputulu e greu“ si prin aceste dispusetiuni se pretinde ca invetiatoriulu clasei prime se instrueze din Religiune — istori'a biblica t $\acute{o}$ ta, din computu cele patru operatiuni cu numeri pana la 1000 (una mie) scrierea, cetirea fluenta, pe langa, aceste inca si din Gramatica si Geografia. Adecu, totu ce este mai greu.

Pentruca d. e. se lu $\acute{a}$ mu disciplinele fundamentale, limb'a materna si computulu. Candu odata scie copilulu comput $\acute{a}$ cu nr $\acute{i}$ pana la o sutu, atunci a trecutulu greutatea; tocmai asia e si cu limb'a materna,

D $\acute{e}$ ca amu trecutulu peste Abcdariu, atunci cetirea si scrierea nu ni mai face impeded $\acute{a}$ ri. Era ajung $\acute{e}$ ndu copilulu in despartiamentulu alu treilea, atunci pe langa esplic $\acute{a}$ ri se p $\acute{o}$ te d $\acute{a}$ si manualulu de gramatica in mana. Intocmai se urm $\acute{e}$ za cu t $\acute{o}$ te obiectele: esplic $\acute{a}$ ri si manualu. C $\acute{a}$ tu timpu se afla inse copilulu in despartiamentulu I si II, trebue instruatulu totu verbalu pana ce pricepe perfectulu si reproduce asemenea. Ac $\acute{e}$ st'a, trebue recunoscutu de ori si cine, presinta mai multa greutate. Acum d $\acute{e}$ ca s'ar intempl $\acute{a}$ asia, c $\acute{a}$ invetiatoriulu clasei inferi $\acute{o}$ re se aiba trei despartiaminte (primii trei ani de sc $\acute{o}$ la) si se propuna t $\acute{o$ te obiectele prescise in t $\acute{o}$ ta estensiunea indigetata in planulu nostru, atunci ce greut $\acute{a}$ ti mai intimpina invetiatoriulu clasei superi $\acute{o}$ re? Scolarii trecutulu odata in clas'a superi $\acute{o}$ ra suntu mai destepti, d $\acute{e}$ ca li se prelege ceva dintr'unu obiectu, pricepe mai cu graba, $\acute{e}$ r inc $\acute{a}$ tu nu, s $\acute{e}$ u ar nit $\acute{a}$, li e in m $\acute{a}$ na manualulu. Cu unu cuventu aici amu trecutulu peste greutatea cea mare.

Din acestu motivu amu d $\acute{i}$ su, c $\acute{a}$ e nedr $\acute{e}$ pta impartirea scolariloru, la sc $\acute{o}$ l'a cu doi invetiatori, asia cum se sustiene in planulu de invetiamentu emisu din partea Ven. Consist. din Aradu, c $\acute{a}$ adeca la clas'a inferi $\acute{o}$ ra se fie trei despartiaminte, ca si la cea superi $\acute{o}$ ra. Basati pe praxa sustienemu din contra, cumca pentru invetiatoriulu primu suntu destule d $\acute{o}$ ue despartiaminte (s $\acute{e}$ u clase cum d $\acute{i}$ ce Planulu) adeca primii doi ani de sc $\acute{o}$ la. Candu a ajunsu copilulu a inveti $\acute{a}$ din manualu Gramatic'a, Geografia, Religiunea etc. atunci p $\acute{o$ te trece inomise in clas'a superi $\acute{o}$ ra (la invetiatoriulu alu doilea). At $\acute{a}$ t'a cu privire la greutatea ce cade pre invetiatori. Mai trebue se lu $\acute{a}$ mu acum in consideratiune si progresulu.

D $\acute{e}$ ca copilulu nu si-a insusitu in destulu ce a trebuitu se scie intr'unu despartiamentu, atunci negresitu trebue se repeteze. Si asia dintre scolarii primulu anu de sc $\acute{o}$ la, parte prin necercetarea regulata a sc $\acute{o$ lei parte prin natur'a mai t $\acute{a}$ rdie a unor'a abia 50% si mai pucinu inca potu se pestr $\acute{e}$ ca despartiamentulu. O parte abia intra in despartiamentulu alu 3-lea in ultimulu anu de sc $\acute{o}$ la; in despartiamentulu alu 5-lea si mai vertosu alu 6-lea put $\acute{i}$ ni ajungu, potemu prob $\acute{a}$ si cu cifre. Intr'o comuna d. e. se conseriu in totu anulu 20 de copii de nou. Dintre acestia cercet $\acute{e}$ za sc $\acute{o}$ la regulatu se d $\acute{i}$ cemu 10, neregulatu 7 insi la olalta 17; nici de c $\acute{a}$ tu 3 insi. Dintre cei 17 insi, 7 nu potu trece in despartiamentulu alu 2-lea pentruc $\acute{a}$ nu cercet $\acute{e}$ za sc $\acute{o}$ l'a regulatu, se mai punemu catra acesti'a numai doi din cei 10 cari adeca ar fi mai t $\acute{a}$ rdii, mai necuprindietori, ar mai reman $\acute{e}$ pentru despartiamentulu alu 5-lea 8 insi — adeca optu.

Se m $\acute{e}$ rga numai asia cu t $\acute{o$ te despartiamintele — si nici nu p $\acute{o$ te almintrelea — atunci dintre 120 (una sutu d $\acute{o}$ ue-dieci) de prunci obligati a cercet $\acute{a}$ sc $\acute{o}$ l'a de t $\acute{o$ te d $\acute{i}$ lele, avemu in clas'a superi $\acute{o}$ ra 25 d $\acute{o}$ ra amu esager $\acute{a}$ d $\acute{e}$ ca d $\acute{i}$ cemu 30 de insi. Eta aci starea cea mai deplorabila a invetiamentulu! Si in fapta — tocmai asia e.

In interesulu progresulu generalu si alu copilulu in specialu, ac $\acute{e}$ st'a ar trebui se tr $\acute{e}$ ca in clas'a superi $\acute{o}$ ra baremu in ultimulu anu de sc $\acute{o}$ la (etatea de 12 ani).

Pentruca, des $\acute{i}$ nu i-se propunu acestui'a de-a dreptulu obiectele de invetiamentu prescise pentru despartiamentele superi $\acute{o}$ re, totusi baremu *aude* si i se p $\acute{o$ te d $\acute{a}$ chiar si c $\acute{a}$ te o intrebare din disciplin'a respectiva.

Inse déca in clas'a inferióra cu ori-ce pretiu trebuie se fie trei despartiaminte, atunci face-si ori si cine judecata, câti potu se tréca in clas'a superióra si dintre acesti'a, câti in despartiemintele 5 si 6 pâna a nu-i ajunge ultimulu anu de scóla? (etatea de 12 ani).

Pe cându déca in clas'a inferióra suntu numai dóue despartieminte, scolarii potu trece mai iute in clas'a superióra, abstragéndu dela aceea imprejurare cá suntu si de acei copii cari in decursu de unu anu potu trece prin ambele despartiaminte. De alta parte si invetiatoriu are destulu tîmpu de a instrúa dóue despartiaminte, pentruca se póta trece cátu de multi scolari in clas'a a dóu'a. Se lasámu la o parte aceea imprejurare, cá din consideratiuni de avangiare, de trecere din scól'a mica in scól'a mare, copiii ceretéza mai regulatu scól'a si se silesu mai bine. Acést'a o sciu din esperintia.

In interesulu progresului, preeum si din consideratiuni la sarcin'a invetiatoriloru, sustienemu teori'a cá: la scólele cu doi invetiatori, adeca cu dóue clase (cari le tienemu mai avantagióse decâtu cele paralele) in clas'a inferióra se fie dóue despartiaminte, (scolarii din primii doi ani de scóla) ér in clas'a a dóu'a (superióra) cele ultime patru despartieminte.

Sustienemu acést'a cu atátu mai multu, cu cátu in privinti'a acést'a chiar si pedagogulu nostru celu mai acreditatu D. V. Petri inca impartasiesce acésta parere. (a se vedé Plan. de lectiuni de Vasile Petri).

Buteni, Iuliu 1884

I. Ilica.

Influinti'a mamei, ca educatória in cerculu familiaru.

„In societatile nóstre moderne mam'a ne da cele dintai simtíeminte si cele d'antai idei, numai mam'a cunósce caracterulu si geniulu copilului ei, ea singura in tielege vointi'a lui, lu-spriginesce, unde nu póte lu-mángale, lu-intaresce, lu-cultiva si lu-preda societatii. — dice: Lerminier.

Dumnedieu, dupa ce a creatu tóte fapturile vidíbile si nevidíbile, au pusu ca privighiatoriu o fiintia, in acarei fiintia suntu concentrate parti divine si terestre, spirituali si trupesi — si aceea e „omulu“ — Dar omulu ca atare n'a potutu esiste in lume, cáci venindu in lume a adusu cu sine parti intregitórie din lumea ideala si reala; prin urmare i-s'a datu o „mujere“ — in acarei fire a fostu concentrate totu acele parti combinatóre ca in omu; astfelu s'a formatu prim'a societate séu „familia“, — carea la inceputu s'a bucuratu de tóte favorurile naturei, ci numai prin comiterea peccatului a fostu alungata din acelu locu frumosu numitu raiu, prin care alungare prima societate a fostu espusa grigei pentru asigurarea esistintiei; ér inmultíndu se neamulu omenescu, au fostu necesitati de a se imprasciá peste intregu pamentulu, prin carea apoi s'a nascutu diferite popóre cu diferite obiceiuri si limbi.

Déca vomu resfoi istori'a diferiteloru popóra antice, apoi ne vomu convinge, cá tóta fericirea popóreloru din lume a fostu si este eflusulu educatiunei loru.

Dar preeum tóte in lume stau sub cursulu desvoltarii, asia si educatiunea diferiteloru popóre

au trecut prin mai multe fase de desvoltare, ci preeum mijlócele educatiunei erau in aplicarea loru mai esecutabile, asia si scopulu educatiunei érá mai realisabilu.

Istori'a, carea ne represinta icón'a trecutului ni spune, cá fia care poporu anticu diferea in scopurile educatiunei, prin urmare si mijlócele erau díverse. — Nici o fiintia n'are atáta necesitate de ingrigire si ajutoriu strainu, ca omulu. — Elu este o fiintia asia de slaba, incátu in primele óre ale vietii ar trebui se móra lasatu pre sine. Dar si aceea trebuie se recunósemu: cá pana candu celelalte fiintie stau pe un'a si aceea-si treapta de desvoltare, pana atunci omulu cu mintea sa ajunge la unu gradu mai inaltu de perfectiune; ér meritulu acestei'a se atribue, cu dreptu — numai educatiunei. „Fara educatiune pere individulu preeum si statulu“ — dice: Aristotelu. — Omulu fara educatiune sémena unui trunchiu de marmura, care in sine nu cuprinde nici o frum-sétia, pana candu maistri'a artistului nu-i dá o fatia lucitória din afara si pana candu nu-i desface prin o umbra estetica tóte acele véne imprasciate priu ea; de aceea potemu dice: cá statu'a e ascunsa in marmur'a cea necioplita ci cá maistri'a artistului coplesece partile de prisosu din marmura; din carea apoi se nasce statu'a. — Ceea ce face maistri'a artistului in pétra — face si educatiunea buna in spiritalu omului.

De aceea nici nu gaudimu in cine jace geniulu unui filosofu, erou etc. Cine e chiamatu in primele mominte, ca se influentieze intru adinsu asupra poteriloru minorene?

La acésta respundemu: cá nici educatorul de profesiune, nici doic'a — ci „mam'a“; — cáci fórté nimeritu se exprima Aime Martin cându dice: „Profesorii buni facu pe scolarii cei bravi, ci numai mamele facu pe barbati cei mari.“

Noulu nascutu se ivesce lunei prin plánsu — mam'a cea adeverata si iubitória, de prunculu ei, i-vine intru ajutoriu si pe nesciute influintiéza asupra lui, si anume: vorbele cele incántatórie, ce isvorescu de pe buzele ei suntu pentru noulu nascutu de totu atátea margaritarie privite; legendele cele desmer datórie si doinele cele dragalásie suntu totu atátea nutremente pentru desvoltarea sensuriloru — numite si portile sufletului.

Mam'a cea conscia de chiamarea sa si iubitórie de fetulu ei, nu-lu va lasá pe unu momentu singuru, cáci scie: cá copilasiulu celu atátu de delicatu este espusu influintiiloru stricatióse ale intemplaminteloru, dar scie si aceea cá obiectele bune ori rele stau în contactu cu viéti'a lui interna adeca facu impresiuni asupra sensuriloru, cari stau in comunicatiune cu spiritalu; pentru aceea mam'a cea adeverata va luá atari obiecte, cari nu pota causá stricatiune — ci placere, ér copilului vom servi de nutrementu spre desvoltarea vietii psychice. — Pentru aceea mam'a in starea acést'a imbucuratória si-va aflá tóta ocupatiunea ei in delectarea si petrecerea cu noulu nascutu. — „Fericitu e copilulu acél'a, dice Herder, acaruí urechi s'au deprinsu din primii ani ai vietii cu sunete clare, placute si umane. Fericitu e copilulu acél'a, acaruí mama, doica, fratini, rudenii si amici ímprumuta prin cuprinsulu si tonulu vorbirei loru desteptare spirituala si bunacuviintia.“

Fericirea unei familii se atribue multu mamei, ea este coróna casei; ea prin glasulu ei sirenicu, prin tactulu ei impartiesce indestulare, bucuria si in

urma fericiere. — Mam'a este o creatiune alui Dumnedieu, ingrigirile ei unu cultu religiosu, privirile ei o binecuvantare cerésca, ér numele ei, dupa numele lui Dumnedieu celu mai dulce si mai scumpu nume, ce-lu póte rostí unu moritoriu.

De vomu resfoi Istori'a apoi ne vomu convinge cá, pusetiunea cea inalta a barbatiloru celoru mari, precum si ale popóreloru celoru mai renumite a-le lumii, le atribuimu influintiei mamelorú, ce au avutu'o in cerculu familiaru.

Santii Grigorie si Vasiliu celu mare datoiescu cu reverintia mamei loru Macrin'a, pentru positiunea cea inalta la care au ajunsu.

Poporulu Spartanu e recunoscutu de Istoria ca unulu dintre cele mai eroice popóra ale anticitatii, si cui datoréza eroismulu? déca nu mamelorú spartane, cari au datu pe unu Miltiade, Temistocle, Leonida si Aristide.

Pâna cându Rom'a cea puternica avea Lucretii, Corneliu si Veturii, pâna atunci erá puternica, dictá lumii integri legi, însuflá respectu tuturorú popóreloru, — ivindu-se pe horizonulu Romei in loculu acestoru matróna demne de imitatu, — coruptiunea, luxulu celu nesatiosu si totu feliulu de pasiuni in cerculu familiaru — Rom'a cea puternica a decadiutu.

Pana candustá pe tronulu Moldavei unu Stefanu cu o mama de modelu tuturorú mamelorú, pana atunci însuflá respectu nu numai Orientulu ci si Occidentulu.

Si cui datoréza cu reverintia natiunea romana, cá a avutu pe tronulu Moldavei unu Stefanu? déca nu „mamei sale,“ carea au sciutu influintiá in primele mominte ale vietii lui asupra animei „dorulu de libertate“ — si iubirea de a implini fapte maretie catra patri'a sa — dupa cari fapte succesorii privescu cu o mândria.

Omulu este mare nu prin alu seu nume
Nascere, avere, ci prin fapte bune.

dice: Bolintinianu

Mam'a cea adeverata si conscia de chiamarea sa va da o directiune buna in educatiune filorú sei, ér acesti'a voru deveni ómeni inteligenti, religiosi si morali, barbati de caracteru si demni de societatea omenésca, — la dincontra, mam'a aceea, carea putínu séu nici decum se ocupa cu crescerea copiilorú sei, acei'a devinu cu timpulu rusínea omenimeii. Si óre pe cine blastema atari prunci? In de comunu pe mame, cari nu s'au ingrigitu a ii direge pe calea cea buna.

Eseemple suntu destule la ce stare de compatimitu au ajunsu acei copii, cari au fostu lipsiti de a avé mame conscie de chiamarea loru.

In lunile trecute mi-s'a enaratu, din partea unui medicu urmatóri'a intemulare: „O Dómna departandu-se cu o ocaziune de a casa, pe fetiti'a sa a incredintiat'o servitóreii, micuti'a prin plânsulu ei conturbá liníscea servitóreii, si acést'a se sfasiá de necazu cá nu se potea petrece cum dorea — in urma dete in secretu micutiei pe gura in josu „rachiu“ si asia serman'a fiantia in scurtu timpu fu predata in bratielu lui Morpheus.

Venindu dómna acasa au intempinat'o servitóri'a cu cuvintele: ca fetiti'a e morbósa ci cá tóta nóptea mic'a fetitia a plansu, acum dómna intréba pe servitória — ce póte fi caus'a morbului? servitóri'a respunse la tóte intrebarile „cá nu scie“. — In urma a-

cea dómna tramise dupa medicu spre a afá secretulu morbului.

Luându mediculu fetiti'a in bratie, aceea incepá a plânge intr'unu tonu ne mai pomenitu, ér ochii erau tintiti spre ceriu.

Dupa ce mediculu a visitatu pe mic'a fetitia, in urma-si-a datu parerea: cumca „fetiti'a e béta.“ Aundindu dómna acést'a a inceputu a se ride de medicu, ba! in urma l'a apostrofatu: cá densulu e biétu, nu fetiti'a ei.

Ba! ce e mai multu dómna, carea portá titlulu de mama, a inceputu ura catra medicu pentru espre-siunea mentionata — si-lu huliá: cá nu-si cunósce misiunea.

Serman'a fetitia continú plângea — a dóu'a dí ér chiama pe acelu medicu; dar acum mediculu ca se-i argumenteze dómnei cá intru adeveru fetiti'a ei e biéta — ci nu dinsulu ca medicu; i demânda ca se-i aduca o bíta (nuéla) ér dens'a se se indeparteze pe $\frac{1}{4}$ de óra, ci se trimita pe servitória la densulu.

Presentându servitória inaintea mediculu, ér acést'a indata i-a pusu intrebarea: cá din ce cauza e fetiti'a morbósa? dens'a incepú a plânge — replicându cá nu scie, — prin diterite sentintie amenintiatórie in urma chiar si pedépsa corporala a respunsu: cá i-au datu rachiu, ca se nu plânga, cáci fetiti'a in continuu se sbuciumá dupa dómna, — in urma s'a convinsu si dómna: cumca mediculu are totu dreptulu. — Prin o tractare modesta si fina din partea mediculu a reinsanetosiatu apoi mic'a fetitia, carea erá in periculu de mórté.

Din acestu faptu potemu luá esemplu — la ce stare de compatimitu vinu atari fiintie nevinovate, torturate din neobservarea si increderea mamelorú pe mân'a unorú fiintie corupte. — Ca asertatiunea se aibe valórea ei receruta, respundu cu cuvintele lui I. Pederzani „Vai de acelu omu, care in diminéti'a virstei sale a fostu lipsitu de iubirea si ingrigirea unei mame, valorile vietii voru navalí asupra lui si fara tari'a religiositatii si a modalitatii ílu voru coplesí, ér viéti'a lui mai curundu, séu mai tardiu se va terminá ca si unu visu,“ si in urma „Vai de aceea mama carei'a vétr'a casei si léganulu copílu i paru o temnitia, ér desiertatiunile lumesci le-a privitu de celu mai 'naltu scopu alu ei?“

Dar ce se dícemu de mamele dela sate pe acororú peptu a jacutu si jace fericierea natiuneii. — Intru adeveru esistinti'a neamulu romanescu — precum si conservarea obiceiurilorú ereditate dela mosiu stramosiu, se atribue in mare parte poporulu romanescu dela sate, cáci pana când femeii'a romana dela orasie s'a impartasitu de o educatiune mixta — prin urmare si pruncii loru au fostu educati in simtia mestecatu: pâna atunci femeii'a romana dela sate s'a crescutu in sentiu puru nationali prin urmare si pruncii loru s'au impartasitu de atare educatiune nationala.

Femeii'a romana in calitate de mama au fostu lungu timpu privita de sclava; — ei nui s'a datu nici unu dreptu in cerculu familiaru, asemenea nu-si póte esaricia drepturile ce-i compete in cadrulu ei de mama.

Deci se ne ingrigimu de femeii'a romana dela sate mai multu; cáci pe peptulu ei se balantíeza viitória generatiunne — se aibe si ea dreptu de a-si cultiva facultatile — ca asia se póta corespunde cu mai multa usiurintia sacrei misiuni ce póta ca mama, ér ca se potemu realisé atari scopuri avemu sacra, datorintia ca se centribuimu unulu pentru toti si totu

pentru unulu la infintiarea scóleloru fetesci pe sate, ca asia si sexulu femeescu se se bucare de o stare mai onorifica ce ii compete in societatile omenesci decâtu de presinte, căci dupa cum a disu unu pedagogu: „spre a cunósce starea unui poporu la ce gradu de cultura sta, me provoca numai la femeile lor! ca ce gradu de cultura posedu.“

N. Alessandru.

D i v e r s e.

* **Esamenele publice anuali** dela institutul romanu ortodoxu pedagogico-teologicu s'au finitu estu timpu in diu'a S. S. Apostoli Petru si Pavelu In aceeași di la 8 óre diminéti'a tinerimea, corpulu profesorulu si I. P. S'a Dlu Episcopu diecesanu adunati in sala cea mare a institutulu au asistatu aici la chiamarea duchului santu; dupa aceea a urmatu cetera clasificatiuniloru, premiarea eleviloru distinsi si in fine petrundietória vorbire a P. S. Sale adresata catra tinerime si corpulu profesoralu. Aici Inaltulu Prelatu aretá insemnatatea institutulu, insemnatatea culturei pentru poporulu nostru de multe rele bantuitu, laudá pre elevii ce s'au distinsu si imbarbatá pre cei ce au remasu inderatu indemnandu-i se lucereze neincetatu ca se ajunga pre colegi; apoi multiumi corpulu profesoralu pentru sacrificiele ce le-a adusu pentru educatiunea tinerimei. La aceste cuvinte archipastoresci parintele protopresbiteru directoru Constantinu Gurbanu prin cuvinte alese multiumi I. P. Sale dlui Episcopu pentru tóte bunele in-grigiri ce le-a aretatu si le areta facia de institutu; multiumi corpulu profesoralu pentru colegialitatea si iubirea ce i-a aretato in acestu anu, si indemná tinerimea la portare buna pe a casa si la ascultare de parinti, apoi dechiará anulu scolasticu curinte de inchiaiatu.

* **Vórbe nerumegate** „Moniteur de Rome“ organulu papei dela Rom'a voescu a scí despre disolvarea patriarhatulu ortodoxu din Constantinopolu. Intre altele díce, că in decuríndu a amblatu pela Rom'a unu episcopu schismaticu (intielege: ortodoxu), carele in numele mai multora credintiosi ai bisericei resaritene a intratu cu S. scaunu apostolicu (intielege: consistoriulu papalu) in negociatiuni in privinti'a trecerei resariteniloru la biserica a apuséna. Pap'a l'a primita cu mare caldura. — Ne'ntielegerea dintre patriarchulu din Constantinopolea si pórt'a otomana, trebe — dupa numitul organu — se aduca folóse pentru apuseni. Lumenii voescu a influențiá asupra sultanulu — prin mediculu acestui'a; ceea-ce déca n'ar succede, nu remane alta, decâtu a se aruncá in bratielu papei, carele intr'unu césu bunu ar lasá pre greci in usulu ceremonieloru rituali, ba ar garantá si unele privilegie de disciplina. — Si si pana s'ar obtiené vre unu resultat in ast'a privintia pap'a voescu se instituésca la Constantinopolu unu patriarhatu nou de confessiunea lui, carele apoi se agiteze pentru planulu d'a converti pre resariteni la biserica a apusului. — Noi seimu, că papii s'au incercatu mai totdeuna a se folosi de certele dintre patriarchulu Constantinopolulu si sultanulu Turciei; póte in scirea Dlu se incerce si de asta-data.

* **Secerisiulu s'a inceputu** mai pretitindenea in tienuturile nóstre. Gráulu promite in privinti'a cantitativa si cantitativa recólta mai buna ca de

medilocu; mai pucinu imbucuratoriu se pare a stá lucrulu cu orzulu. Din contra cucurudiulu dupa multele ploii s'a reculesu fórte bine si promite multu.

* **Periclu de colera.** Trecura deja 11 ani de cându multe párti ale Europei, intre cari si patria nóstre fú adencu sbicinuta de morbulu epidemicu numitu colera. Prin Ardealu multe sate au platitu dóra cu diumetate numerulu poporatiunei acésta pretensiune fatala a timpului. De atunci in cóce starea sanitaru a Europei se póte díce că a fostu buna, cându éta dintroduta firulu electricu ne suprinse cu scirea cutrierotaria, că pre classiculu pamentu alu *Provencei* ér si-a aretatu capetele morbulu epidemicu amintitu mai susu. La respandirea acelei faima tóte poterile medicali ale Europei s'au concentratu si au luat mesuri preventive spre a inpedecá bói'a nimicitorie. In-tr'unulu din numerii prosimi vom reveni in meritu asupra acelor preingrigiri; dar si pâna atunci ne tienemu de cea mai santa datorintia se atragemu atentiuenea poporulu nostru asupra mesuriloru ce suntu mai recomandavere, anume: locuintiele se fie totu de-un'a bine curatite si aerisate; din giurulu cassei se se departeze totu ce póte corumpe aerulu; ap'a de fântána in câtu e modru se se eviteze, de asemenea laptele dulce; grigésca omulu se nu se recésca, si atunci pre lánge trau cumpetatu a facutu multu pentru ca se nu devina viptima colerei!

* **O secta curiósá** sa infintiatu de curundu in Mexici nou; membrii ei imitéza pre flagelantii din evulu mediu; vinu desculți la biserica, dar mai nainte si-impungu in pitióre spini ori frundie de cactus; altii pórtá pe umerii goi o cruce mare pana ce se ostanescu si cadu sdruncinati la pamentu. Suntu altii, cari se batu cu vergele si cu funii pana ce sangeréza. In Bis Arib'a unu sectariu fanaticu si-a pusu pe grumazi unu jugu de feru, s'a datu apoi in apa si intre strigate de bucuria s'a innecatu de buna voia. In Toas unu altu sectariu s'a rogatu de pretenii lui ca se-lu restignésca pre cruce; pretenii l'au ascultat, si fiindu citati naintea juriulu, fura achitati. Crestinii au petitionatu la statu pentru a pune capetu fanaticismulu barbaru inse fara resultat, că li s'a respunsu cu: „biserica libera in statu liberu“ Mass'a poporulu necultu se delectéza de priveliscele picante si cu desfatare privesce cum se latiescu „ceremoniele“ aceste nerationali.

* **Unu practicantulu** cu portare morala buna si din familia onesta va avea locu ori si candu in negustori'a mea *Alesandru Miharloviciu* — sub institutul pedagogico-teologicu.

C o n c u r s e.

Deórece la antaia alegere nu s'au aretatu competente din destulu cualificate, prin acést'a se escrise de nou concursu pentru deplinirea postulu invetiatorescu la scól'a gr. or. rom. de fete din *Timisiór'a* in suburbiulu Fabricu pe langa urmatórele emoluminte anuali: 1) salariulu 320 fl., 2) cortelu liberu in edificiuulu scólei, 3) 10 fl. pausialu de scrisu si 12 metrii de lemne din cari se va incaldí si scól'a, si déca alés'a invetiatorésca va aretá sporu bunu atunci totu la 5 lea anu i se maresce salariulu cu 50 fl. pana la sum'a de 500 fl.

Recurentele pentru acestu postu au se-si sub-
stérna recursele sale adresate comitetului parochialu
— la inspectorulu de scóle concerninte Iosifu Gradi-
nariu in *Seciani* p. u. Vinga pana *1-lea Augustu 1884*
st. v. éra alegerea se va tienea in 6 Augustu v. a. c.

Dela recurente se recere: 1) atestatu cumca
suntu nascute romane gr. or. 2) atestatu despre con-
duit'a de pana acuma, 3) testimoniu despre absolvi-
rea preparandiei confesionale romane, 4) testimoniu
despre depunerea esamenului de cualificatiune si a
limbei magiare. iér déca au fostu deja invetiatorésa
— si despre sporiulu reportatu la statiunea unde a
functionatu dintre care cele ce pe langa limb'a mai-
cei si cea magiara voru mai vorbi bine si limb'a ger-
mana si voru sci propune si lucrulu de mana feme-
escu, voru fi preferite, avendu despre acést'a a aretá
pana la alegere probe inaintea acestui comitetu pa-
rochialu.

Temisiór'a in 18 Iuniu 1884. *st. v.*

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine **Iosifu Gradinariu** m. p. insp. scol.

Conformu ordinatiunei Venerabilului Consistoriu
diecesanu alu Caransebesiului din 22 Decembre 1883
Nr. 623 S. se escrie concursu pentru ocuparea pos-
tului de invetiatoriu din comun'a *Vasiova* protopres-
biteratulu Oravitiiei cu terminu de concurare pana
inclusive *28 Iulie 1884 st. v.*

Emolumintele impreunate cu acestu postu suntu:
1) in bani gat'a 150 fl. v. a. 2) dóue jugere de pa-
mentu de prim'a classa. 3) cuartiru naturalu cores-
pondietoriu cu gradina intravilana si estravilana, fie-
care de câte $\frac{1}{2}$ jugeru 4) 52 fl. v. a. pentru lemne
din care are a se incaldí si scól'a. 5) 12 fl. v. a.
pentru conferintiele invetiatoresci. 6) 5 fl. v. a. pau-
sialu de scripturistica. 7) pentru maturarea si incal-
dírea scólei 20 fl. v. a. 8) dela fiecare inmormentare
fie mica séu mare câte 50 cr. v. a.; iér dupa mór-
tea emeritului invetiatoriu se mai adauge catra acestu
salaru anualu inca o suma de 150 fl. v. a. in bani
gata.

Doritorii de a ocupá acestu postu suntu poftiti,
cá suplicele lor de concursu instruate conformu pre-
scriseloru stat. org. si adresate comitetului parochi-
alu se le tramita Pré On. Domnu Protopresbiteru,
Andrei Ghidu in Oraviti'a mont. pana la terminulu
sus aratatu.

Vasiov'a in 13 Maiu 1884.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Andrei Ghidu** m. p. protopopu

Conformu ordinatiunei venerabilului Consistoriu
aradanu dto 23 Februaru a. c. Nr. 350. se escrie de
nou concursu pentru indeplinirea postului de parochu
in parochi'a a dóua de clas'a a III. din comun'a
Berzava, protopresbiteratulu Totvaradiiei, cu terminu
de concurgere pana inclusive *25 Iuliu a. c.*

Emolumintele impreunate cu acestu postu suntu:

1. Una sessiune de pamentu, parte aratoriu
parte fenatiu.

2. birulu parochialu si stola usuata.

3. cortelu naturalu cu gradina de legumi.

Doritorii de a concurá la acestu postu au se-si
trimitia recursele instruate conformu statului orga-
nicu si adresate comitetului parochialu, — la Oficiu
protopopescu in Totvárad-per Soborsin. Era pana la
alegere se se presenteze in vre-o Dumineca ori ser-

batóre in s. biserica de aici, pentru de asi aretá des-
teritatea in cantari si cele rituale.

Berzava, 29. Aprilie, 1884.

In contielegere cu mine: **Vasile Belesiu**, m. p. protopopu

Pentru deplinirea postului invetiatorescu din co-
mun'a *Husaseu* in protopresbiteratulu Tincei — prin
acést'a se deschide concursu cu terminu de alegere pe
8/20 Iuliu a. c.

Emolumintele suntu: in bani gata 250 fl. veni-
tulu aloru 8 jug. $\frac{200}{160}$ $\square^0$ de pamentu = 50 fl. lá
anu, pentru o ingropatiune, la carea va fi poftitu —
50 cr. — cortelu liberu in edificiulu scolei cu gra-
dina de legume; despre incaldítulu scólei se va in-
griji insasi comun'a.

Dela recurenti se cere se fia preparandi abso-
luti si cu esamenu de cualificatiune si ca se produca
atestate despre portarea lor de pana acuma, éra
pana la alegere se se presenteze in vre-o Dumineca
ori serbatória — la s. biserica, pentru a-si aratá des-
teritatea in cantari si tipicu.

Recursele adresate comitetului parochialu, se se
tramitie pe calea P. On. D. Protopopu inspectoru
Gavriilu Neteu in Oradea mare N. Várad.

Husaseu, la 8/20 Iniu 1884.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Gavriilu Neteu**, m.p. protop. si insp

Se escrie de nou concursu conform inaltei ordi-
natiuni consistoriale de dto 4/16 Maiu a. c. Nr. 200
scl. si a decisului luat in siedinti'a comitetului pa-
rochialu pentru ocuparea postului de invetiatoriu la
scól'a confesionala rom. gr. or. din *Basesci*, dieces'a
Caransebesiului, protopresbiteratulu Fagetului.

Emolumintele suntu: in bani gata 300 fl. v. a.
din cari este a se cumperá si aduce lemnele pentru
incaldítulu scólei, 5 fl. v. a. pentru conferintie, 5 fl.
v. a. pausialu scripturisticu, cortelu liberu, si gradina
de $\frac{3}{4}$ jugeru pentru legumi, si $\frac{1}{4}$ jugeru estravilanu.

Doritorii de a ocupá acestu postu, au se sub-
stérna petitiunile loru provediute cu documintele ne-
cesarie conformu prescriseloru statutului organicu bi-
sericescu, pana la *2. Augustu a. c. st. v.* si adresate
comitetului parochialu, ale trimite esmisului consis-
torialu Ioanu Velovanu parochu in Brazov'a post'a
ultima Kossova, avendu densii in vre-o dumineca ori
serbatóre a se presentá in s. biserica din locu, spre
asi aretá desteritatea in cantari si tipicu. — Diu'a
de alegere sa defige pe 5 Augustu a. c. st. v.

Basesci in 17 Iuniu 1884.

Comitetulu parochialu.

In contelegere cu mine: **Ioanu Velovanu**, m. p. parochu si
esmis. consistorialu.

Pentru deplinirea postului invetiatorescu din co-
mun'a *Beb'a-vechie*, protopopiatulu B.-Comlosiu, cot-
tulu Torontalului se escrie concursu cu terminu pana
6/18 Augustu a. c., in care di se va tiené si alegerea.

Emolumintele suntu: 1) Bani gata 300 fl. v. a.
2) pamentu aratoriu 3 jugere catestrale 3) pentru
incaldítulu scólei si invetiatoriului, 6 orgii de paie
4) scripturistica 10 fl. 5) pentru conferintie 10 fl. v.
a. 6) dela inmormintari 40 cr. 7) Cortelu liberu cu
gradina de legume.

Doritorii de a ocupá acestu postu au se fie pre-
parandi absoluti, cu essamenu de cualificatiune ates-
tatu de limba magiara, si atestatu despre portarea
morala.

Recursurile sa se tramita Dlui Inspectoru de scóle Teodoru Popoviciu in Seitinu (Sajtény) cottulu Cenadului, ceia intrate in diu'a de alegere nu se vor primí.

Beba-vechie 18/30 Iuniu 1884.

II.

Pentru ocuparea postului invetiatorescu din fi'ra *Dombogház*, carea se tiene de parochia Batania, protopopiatulu Aradului cottulu Cenadului, se escrie concursu cu terminu pana la **12/24 Augustu a. c.**, in carea di dupa amédiadi in fati'a locului se va tiené si alegerea.

Emolumintele sunt: 1) bani gatá salariu anualu 130 fl. 2) In naturale 15 cubule de bucate, dintre care jumetate grâu jumetate ordiu séu cucuruza 3) una orgia de lemne, 1½ orgia de paie pentru incaldítulu scólei 4) Cortelru cu chilie si cuina, si dela fie-care elevu umblatoriu la scóla cate 1 fl. 5) Pentru semenature de legume 2 □ pamentu (gradina).

Dela recurrenti se poftesce pe langa limb'a romana se scie perfectu si limb'a maghiara, de óre-ce elevii de romani cu elevii maghiari la olalta ambla la o scóla recoursele au se se trimita Dlui Inspectoru de scóle Teodoru Popoviciu in Seitinu (Sajtény) cottulu Cenadului.

Seithinu in 18/30 Iuniu 1884.

In contielegere cu Com. paroch. **Teodoru Popoviciu**, m. p. inspectoru scolaru.

Se escrie concursu pe statiunea invetiatorésca *Benceculu-romanu*, cu terminu de alegere pe **15/27 Iuliu an. curinte**.

Emolumintele anuali sunt: 146 fl. 42 cr. 30 fl. grâu, 4 jugere de livada 2 orgii de lemne din cari se va incaldí si localitatea de invetiamentu, pausialu pentru scripturistica 5 fl. si 6 fl. va participá la conferintiele invetiatoresci.

Cei ce dorescu se ocupe acestu postu invetiatorescu, se-si instruedie petitiunile conformu prescriesloru statutulu organicu si cu testimoniu de limb'a maghiara le substérna pana in 8/20 Iuliu a. c. subscrisulu inspectoru de scóle per Ving'a in Seceaniu întielegandu-se de sine cá respectivulu in vre-o Dumineca ori serbatóre se se presintedie in S. biserica ca se-si arete desteritatea in cantare si tipicu.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Iosifu Gradinariu**, m. p. insp. scol.

Nr. 4.

In alumneulu „Zsiga“-ianu din Oradea-mare findu pe anulu scol. 1884/5 dóne locuri vacante, spre deplinirea acestor'a se escrie concursu cu terminu pâna la **8/20 Augustu a. c.**, candu se va tiené si primirea.

Dela recurrenti se poftesce: 1. Estrasru de botezu despre aceea ca suntu romani gr. or. 2. Testimoniu scolasticu de pe anulu precedentu. 3. Atestatu de paupertate subsemnatu si de preotulu localu. 4. Certificatu fiscalu despre vaccinare.

Recoursele adresate Senatulu fundationalu sunt a se tramite presiedintelui **Simeonu Bic'a**, propresbiteru in Oradea-mare, 17/29 Iuniu 1884.

Senatulu fundatiunei Zsigaiane.

Conformu decisulu Ven. Consistoriu Nr. 255 scol. prin acést'a se escrie concursu pentru statiunea invetiatorésca dela scól'a rom. confesiunala „Creme-

nise“ din opidulu *Siri'a (Világos)*, cu terminu de alegere pre **1 Iuliu st. v. a. c.** in care di va fi si alegerea.

Emolumintele sunt:

a) in bani gat'a 300 fl. v. a.

b) 12 sinici bucate, jumetate grau, jumetate curudiu;

c) 9 orgi de lemne din care are a se incaldí si scóla,

d) quartiru liberu cu gradina de legumi.

Dela recurrenti se cere se aiba testimoniu de cualificatiune pentru statiuni de clas'a prima, esamenu din limb'a magiara si sé se presinte in vre-o Dumineca séu serbatóre la S. biserica spre a-si aratá desteritatea in cantu si tipicu. Cei ce voru produce testimoniu despre absolvirea celu pucinu 4. clase gimnasiali séu reale, cá sunt in stare a conduce corulu vocalu in quartetu si cá se pricepu la pomicultura, horticultura, matasaritu si stuparitu — vor fi preferiti.

Recoursele instruite in sensulu Stat. org. adresate Comitetalu parochialu din Siri'a (Világos) suntu a se tramite Pr. On. Domnu Georgiu Popoviciu propresbiteru si inspectoru de scóle in Mènes.

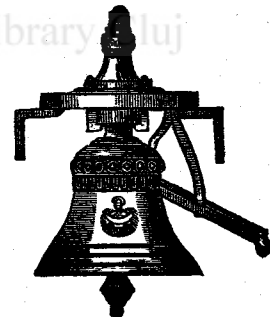
Siria (Világos) 3/15 Iuniu 1884.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu inspectorulu cercualu.

Am onóre a me recomandá P. T. publicu ca tornatoriu de

CLOPOTE

(CAMPANE)

de ori ce marime si tonu, in forma eleganta si pe langa celu mai moderatu pretiu.

Clopotele pregatite din metalulu inventatu de mine au preferintia si rivalisédia cu clopotele facute din ori ce metalu pana acum cunoscutu, atátu pentru tonulu loru curatu si strebatoriu, câtu si pentru duraveritatea loru.

Duraveritatea clopoteloru se promovéza chiar si prin sistemulu mai nou de ajustare, de dupa care, clopotulu, fie câtu de mare, se imanuéza fórtu usioru si se póte întórce, si de dupa ficare întórceere limb'a bate la altu locu, prin ce clopotulu e feritu de crepare si tiene de dóne si chiar de trei ori mai multu decâtu clopotele facutu dupa sistemulu vechiu.

Pentru tonulu curatu si strebatoriu conform dorintiei, precum si pentru duraveritatea clopoteloru pregatite de mine, cavezu pe timpu de diece ani.

HÖNIG FRIEDERICH junior,

fabrica de pusce de apa si tornatóre de clopote si metale.

Aradu strad'a **Rákoczi**.